

ÖSSZEFOGLALÓ

A filozófiától a nyelvtudományig a hazugság több, különböző diszciplína kutatási tárgyát képezi. Filozófiai nézőpontból számos kutató definiálta a hazugságot, konszenzus azonban nem alakult ki közöttük. A kutatók két nagy csoportba rendeződtek azt a kérdést illetően, hogy a hazugságnak részét képezi-e a megtévesztési szándék: az egyik csoport szerint igen, a másik szerint nem. Abban viszont egyetértés mutatkozott a két csoport között, hogy a hazugság legfontosabb meghatározó eleme az, hogy a beszélő hisz abban, hogy hamis állítást közöl (vö. pl. Sorensen 2007, Mahon 2008, Fallis 2012, Lackey 2013).

A nyelvtudományban Coleman és Kay (1981) a prototípus szemantika keretében empirikusan vizsgálták a hazugság fogalmát, amerikai-angol anyanyelvű beszélőkkel végeztek kérdőíves vizsgálatot. A kísérlet eredményei alátámasztották a filozófusok érvelését a hamisságban való hit fő szerepéről. Emellett Coleman és Kay (1981) eredményei a megtévesztési szándék és az objektív hamisság hazugságban való jelenlétét is mutatták. Coleman és Kay (1981) kísérletének megismétlései hasonló konklúziókhöz vezettek (l. Pl. Cole 1996, Hardin 2010)

Felmerül a kérdés, hogy vajon a hazugság ilyen módon nyert meghatározása mennyiben tekinthető univerzálisnak. A disszertáció ezt a kérdést törekszik megválaszolni Coleman and Kay (1981) kísérletének adaptív megismétlésével indonéz, mandarin kínai, magyar és orosz anyanyelvű beszélőkre támaszkodva. Az empirikus vizsgálatok alapját a Coleman és Kay (1981) által használt, 8 történetből álló kérdőív adott kultúrára készült adaptációja képezte. A vizsgálat fő célja annak kiderítése, hogy vajon támogatják-e a különböző nyelvek beszélőivel folytatott vizsgálatok eredményei a hazugság Coleman és Kay (1981) által feltételezett összetevőit és a közöttük talált sorrendet. A kutatás továbbá, arra a kérdésre is kereste a választ, hogy milyen tényezők befolyásolják a hazugság interpretációját, valamint a hazugság különböző típusainak (pl. féligazságok, hamis implikátúrák, kegyes hazugságok) percepcióját.

Az eredmények azt mutatják, hogy az indonéz és mandarin kínai beszélők a hamisságban való hitet nem vették figyelembe a történetek megítélésében, számukra a hazugság legfontosabb eleme az objektív hamisság volt. A magyar és az orosz beszélők számára legfontosabb elemnek a hamisságban való hit bizonyult. A hazugság interpretációját a következő tényezők befolyásolták: (1) a vallás, (2) a történet szereplői közötti szociális távolság, (3) a beszélő életkora. A hazugság különböző típusait illetően az derült ki, hogy az indonéz és a mandarin kínai adatközlők a hamis implikátúrát inkább hazugságnak minősítik mint a magyar és orosz beszélők. A féligazságokra vonatkozóan minden csoportnak bizonytalan volt a megítélése, a kegyes hazugságokat pedig minden csoport elfogadhatónak vélte.

A fentiek alapján a kutatás konklúziójaként megfogalmazható, hogy a nyugati filozófiai hagyomány által feltételezett hazugságfogalom nem univerzális, kulturális különbségek mutatkoznak abban, hogy mi a hazugság legfontosabb összetevője.